Groot Vlaams Europadebat – visie van onze VLEVA-leden

18 oktober 2022 - door Liese Dewilde

Op maandag 10 oktober organiseerden het Vlaams Parlement en VLEVA voor het eerst het 'Groot Vlaams Europadebat'. Een Vlaams-Europees debat met EU-experten, VLEVA-leden én beleidsmakers. Het doel was terugblikken op de *State of the Union*-speech van de Commissievoorzitter en vooruitblikken op het aankomende Europese werkjaar. Het panel deed dit door van gedachten te wisselen over verschillende thema's, vertrekkende vanuit de woorden van von der Leyen. Je kan het debat hier herbekijken.

Ursula von der Leyen kaderde haar volledige *State of the Union*-speech rond de oorlog in Oekraïne. Het op het eerste zicht meest voelbare gevolg, namelijk de energiecrisis waarmee we kampen, domineert de huidige samenleving (1). Ze focuste ook op de plaats van Europa op het geopolitieke wereldtoneel: onze handelspositie in tijden van onrust en sanctieregimes én onze afhankelijkheden ten aanzien van handelspartners voor bepaalde grondstoffen en materialen (2). Daarna kijken we verder binnen onze eigen interne markt, onze sociale markteconomie die volgens von der Leyen onder andere nood heeft aan een gunstig ondernemersklimaat en een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden (3). Uiteraard kon focus op de dubbele transitie, de groene en digitale transitie, niet ontbreken in de speech van von der Leyen. Ze focuste vooral op het belang van vernieuwing, met een sleutelrol weggelegd voor *NextGenerationEU* (4).



In het panel voor het Groot Vlaams Europadebat 2022 zaten EU-experten (Steven Van Hecke en Kamiel Vermeylen), VLEVA-leden (Jolyce Demely (Agoria), Ingrid Lieten (VERSO), Jeroen Sleurs (Gezinsbond), Danny Van Assche (UNIZO) en Pieter Verhelst (Boerenbond) en Vlaamse en Europese beleidsmakers (Staf Aerts (Groen), Vincent Stuer (Open Vld), Tom Vandendriessche (Vlaams Belang), Tom Vandenkendelaere (CD&V) en Karl Vanlouwe (N-VA)). Zij bekeken de inhoud van de speech elk vanuit hun perspectief.

In deze blog zoomen we in op de visie onze VLEVA-leden. Met welke opportuniteiten, uitdagingen en bezorgdheden komen hun sectoren of doelgroepen in aanraking omtrent de vier Europese thema's?

Een gevolg van de oorlog in Oekraïne – energiecrisis in Europa

Voor **Verso** maakt de huidige energiecrisis het overduidelijk dat het een enorme taak wordt om te investeren in publieke gebouwen. Die taak hebben we de afgelopen jaren verwaarloosd. Voor Verso is het ook van belang om te beseffen dat de wereld is veranderd. De oorlog moet een wake-upcall zijn om na te kijken of we onafhankelijk genoeg zijn in al onze strategische infrastructuur en diensten.

Gezinsbond beseft dat minder energie verbruiken op lange termijn de beste oplossing is om energiefacturen betaalbaar te maken. Renoveren is daarvoor noodzakelijk. Maar 50% van de gezinnen kan momenteel geen bijkomende leenlast dragen. Daarom moeten we opletten dat degenen die niet de middelen hebben om te renoveren, niet in een lock-in terecht komen, waarbij ze niet gaan investeren en gedoemd zijn te blijven hangen in slecht geïsoleerde huizen.

De veelbesproken uitbreiding van het emissiehandelssysteem naar verwarming en mobiliteit, zou de factuur voor gezinnen nog omhoog kunnen duwen. **Gezinsbond** pleit daarom voor een structureel basispakket energie, waarbij elk huishouden tegen een redelijke prijs een redelijke hoeveelheid basisenergie kan hebben.

UNIZO wees erop dat ondernemers een beleid op korte, middellange en lange termijn verwachten. Op lange termijn kwam Europa reeds met de *Green Deal* en *Fit for 55*. En ondernemers staan wel degelijk achter de doelstellingen van deze initiatieven. Voor hen is een kader van doelstellingen en een bijhorend tijdskader essentieel. Daar is Europa met de *Green Deal* en *Fit for 55* in geslaagd.

Op korte termijn heeft Europa voorzien in een tijdelijk crisiskader waarmee we ondernemingen (en gelukkig niet alleen energie-intensieve bedrijven) kunnen ondersteunen. Hoewel **UNIZO** normaal van het principe is 'Laat ondernemers maar ondernemen', staat ze op korte termijn volledig achter het uitschrijven van subsidies, in afwachting van een oplossing van de prijzenproblematiek.

Op middellange termijn blijft het voorlopig wachten op die echte oplossing voor de prijzenproblematiek. Daar moet de oplossing van Europa komen vindt **UNIZO**. Dit moet aan de hand van een concreet prijsplafond op gas (dat de bevoorradingszekerheid niet in het gedrang brengt) en een loskoppeling van de gasprijs van de elektriciteit.

Europa in een geopolitieke wereld – handel in tijden van onrust en sanctieregimes & omgaan met afhankelijkheden

Volgens **Boerenbond** is het in crisissituaties zoals deze dat Europa zijn meerwaarde moet bewijzen. Per slot van rekening is de EU ook ontstaan uit een crisissituatie. Door samenwerking en economische integratie zijn we er gaandeweg in geslaagd om te gaan voor 'nooit meer oorlog, nooit meer honger'. Helaas zijn we misschien te naïef geweest in het idee dat we dit konden uitbreiden op een globale schaal. We zitten in een tijd waar geopolitieke machtsblokken tegenover elkaar staan en niet zullen schuwen om het machtsargument te gebruiken en hun belangen strategisch hard te doen gelden.

Boerenbond vindt dat we daarom in het concept 'open strategische autonomie' duidelijke accenten moeten leggen, om af te stappen van dat naïeve. Vanuit land- en tuinbouw is er steeds de erkenning geweest dat landbouw strategisch is, al is daar de afgelopen jaren druk op komen staan. Eén van onze zwaktes is bovendien dat de ambities die aan onze landbouwers worden opgelegd (zoals *Fit for 55* en *Farm2Fork*), niet afgedwongen kunnen worden van onze handelspartners.

Agoria kijkt hier anders naar. Grondstoffen zijn van enorm belang voor de technologische sector. Het is daarom een illusie om te denken dat we in Europa ooit autonoom zullen zijn ten opzichte van het buitenland. Uiteraard is het van belang om te gaan kijken naar de grondstoffen die we in Europa kunnen ontginnen. Maar we moeten ook verder kijken, naar landen waarmee we niet noodzakelijk de waarden delen. En dan moeten we gaan naar wederzijdse afhankelijkheden. Onze sterkte ligt bovendien veel verder in de waardeketen, in onderzoek en ontwikkeling. Vlaanderen is een sterke kennisregio. Daarop moeten we blijven verder werken, om blijvend voorop te lopen in onze sterktes.

Een sterke sociale markteconomie – een gunstig ondernemersklimaat en een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden

UNIZO was verheugd over hoeveel aandacht er ging naar kmo's in de speech van von der Leyen. Veel zaken waren echter nog niet uitgewerkt (bv. het *SME-relieve package)*. Wel duidelijk was het initiatief rond *late payments*, waar UNIZO enorm voorstander van is.

Eén van de belangrijkste aspecten die Europa al lang naar voor schuift is '*think small first*'. Volgens **UNIZO** zondigt Europa daar regelmatig tegen. Het doel moet zijn om regelgeving te maken die in kmo's kunnen toegepast worden, dan kunnen ze overal gelden. Nu wordt vaak regelgeving gemaakt voor grote ondernemingen, met uitzonderingen voor kmo's (vb. *due diligence*, loontransparantierichtlijn). Hierdoor zorgt Europa zelf voor red tape. De focus van de EU zou moeten liggen in haar traditionele rol van het nastreven van eerlijke handel.

Verso maakte vervolgens duidelijk dat de social profit-sector uniek is in haar aard, gezien ze winst niet uitkeren maar herinvesteren in het bereiken van een maatschappelijk doel. Vanuit Europese kijk wordt echter vaak gedacht in een tweedeling: ofwel is het overheid, ofwel zijn het bedrijven en ondernemingen. De social profit valt daartussen en wordt daarom vaak stiefmoederlijk behandeld. Verso wees bovendien op de toenemende problemen op het vlak van staatssteun. Verso riep op om inzake staatssteun niet aan *goldplating* te doen. We mogen onze eigen uitgewerkte dienstverlening binnen de social profit niet weggooien voor internationale vrij marktspelers.

Boerenbond mist vertrouwen in het ondernemerschap van boeren. Er worden de tuin- en landbouw ambitieuze doelstellingen opgelegd, met een zeer strak tijdskader. Dat beleid krijgt vorm aan de hand van restricties, verbodsbepalingen en het schrappen van gewasbeschermingsmiddelen. Het flankerend beleid dat daar tegenover moet staan, volgt helaas vaak niet of pas laattijdig. Men verbiedt manifest oneerlijke handelspraktijken, maar er is geen plaats voor het promoten van eerlijke handelspraktijken. Daarnaast dreigt er een tekort aan voldoende *boots on the ground*. Dit is een Europees probleem. Tot slot wijst Boerenbond er op dat op Europees niveau men rekening moet houden met de specifieke sterk verstedelijkte context in Vlaanderen.

De weg naar een klimaatneutraal en digitaal Europa – de rol van vernieuwing

Agoria wijst erop dat de technologische sector de *Fit for 55*-doelstellingen volledig onderschrijft. Het is echter een zeer omvangrijke en ingrijpende agenda waarbij we moeten blijven monitoren en bijsturen waar nodig. We moeten stilstaan bij de impact van die agenda op ons industrieel weefsel en hierover in dialoog gaan.

Daarnaast biedt de dubbele transitie natuurlijk enorme opportuniteiten voor *green technology*. We moeten volgens **Agoria** op een digitale manier inzetten op de groene transitie (op vlak van onderzoek, *digital skills*, *green skills*, aandacht hiervoor in opleidingen enzovoort). Op vlak van infrastructuur en connectiviteit (bv. 5G) mogen we niet achterop raken. Europa zou hiervoor sectorspecifieke plannen kunnen opzetten. Tot slot wijst Agoria op de noodzaak om de tsunami aan wetgeving over de digitale agenda voorlopig te doen stoppen én om geen overbodige rapporteringseisen aan de industrie op te leggen. Het is nu tijd om de regels die er zijn, effectief uit te voeren.

Gezinsbond erkent het belang van investeren in technologische ontwikkeling, maar vestigt vooral aandacht op het belang van toegankelijkheid. 80% van de mensen heeft een smartphone, 50% van de mensen thuis heeft ook een computer. Als je moet solliciteren of huiswerk moet maken, zal je dat niet kunnen op een smartphone. Toegankelijkheid van technologie voor alle niveaus blijft dus een zeer grote uitdaging.

Gezinsbond wijst bovendien op de 'kindnorm'. Hiermee verwijst ze naar het principe 'Als het voor de kinderen goed is, is het voor iedereen goed'. Regelgeving wordt momenteel nog niet genoeg afgestemd op het niveau van kinderen. We horen bijvoorbeeld dat renoveren noodzakelijk is, maar er is nog te weinig info over schadelijke stoffen die mogelijk vrijkomen bij dergelijke renovaties.

Inspirerende inzichten vanuit verschillende hoeken van het Vlaamse middenveld dus. Voor de volledige standpunten van onze VLEVA-leden of de inzichten van de andere panelleden, kan je de opname van het Groot Vlaams Europadebat 2022 hier bekijken.